

COLABORAREA TIINIFIC INTERNACIONAL A ACADEMIEI DE TIIN E A MOLDOVEI

Activitatea Academiei de tiin e în domeniul rela iilor interna ionale, dup declararea independen ei Republicii Moldova, a fost canalizat atît în vederea conserv rii i dezvolt rii rela iilor tiin ifice interna ionale tradi ionale, cît i în vederea extinderii acestora, valorific rii i implement rii noilor oportunit i i forme de colaborare interna ional , în contextul noului statut politic al rii în calitate de stat independent.

Pe parcursul ultimilor cincisprezece ani au fost semnate acorduri de cooperare tiin ific cu diverse academii de tiin e, societ i tiin ifice interna ionale, organiza ii i fonduri.

Acordurile semnate au oferit posibilitate savan ilor de a efectua cercet ri tiin ifice comune cu savanii din str in tate, precum i de a participa la concursuri de proiecte în scopul de a ob ine stagii, de a publica lucr ri tiin ifice, de a organiza i participa la foruri tiin ifice interna ionale, etc.

Rela iile tiin ifice dintre Academiile de tiin e ale Moldovei, Ucrainei i Belarus se caracterizeaz printr-o colaborare trainic i de lung durat . Astfel, în anul 1973 a fost adoptat decizia de a demara cercet rile tiin ifice comune în cele mai actuale domenii, precum ar fi: tehnologiile avansate, utilizarea ra ional i ocrotirea resurselor naturale, selec ia i genetica plantelor, istoria i cultura popoarelor Ucrainei, Belarus i Moldovei. În acest context au devenit tradi ionale edin ele pre edin ilor Academiilor de tiin e ale celor trei ri, în cadrul c rora se discutau asupra rezultatelor colabor rii i noile perspective de dezvoltare a cooper rii tiin ifice. În anul 1993, la ini iativa Academiei de tiin e a Moldovei, a fost semnat un nou acord de colaborare dintre cele trei Academii, prin care s-au ajustat scopurile i problemele cooper rii la noul statut politic al rilor în calitate de state independente. Iar la 5 mai 1994, în cadrul unei noi edin e a pre edin ilor Academiilor de tiin e a celor trei ri, a fost instituit Premiul Academiilor de tiin e ale Ucrainei, Belarus i Moldovei pentru rezultate tiin ifice remarcabile ob inute în contextul cercet rilor tiin ifice comune.

În anul 1993 a fost creat *Asocia ia Interna ional a Academiilor de tiin e* în scopul de a consolida i valorifica eforturilor Academiilor de tiin e din rile CSI în vederea solu ion rii celor mai stringente probleme tiin ifice.

Conven iile i acordurile de colaborare tiin ific dintre Academia de tiin e a Moldovei i Academia Român , semnate în perioada anilor 1990 – 2006, constituie acel cadru legal de stabilire i dezvoltare a cooper rii tiin ifice dintre aceste dou ri. Semnarea acestor acorduri a constituit fundamentul implement rii schimbului echivalent nevalutar, efectu rii cercet rilor tiin ifice comune fundamentale i aplicate; cercet torii din ambele ri avînd, astfel, posibilitatea de a organiza i participa la foruri tiin ifice bilaterale i multilaterale.

Noul statut politic al Republicii Moldova ca stat independent a contribuit la extinderea spațiului științific de cooperare. Pe parcursul ultimilor 15 ani Academia de Științe a Moldovei a semnat acorduri de colaborare științifică cu 16 Academii de Științe ale lumii, precum și cu un număr de organizații internaționale și fonduri din domeniul cercetare-dezvoltare.

În anul 1993 Academia de Științe a Moldovei devine membru cu drepturi depline al Consiliului Internațional pentru Științe (ICSU), cu sediul la Paris (Franța), care va celebra aniversarea a 75-a de la fondare în anul 2006. Calitatea de membru al Academiei în cadrul ICSU a stimulat procesul de integrare a științei moldovenești în spațiul științific global.

O altă etapă de evoluție a colaborării științifice o constituie semnarea acordurilor de colaborare dintre Academia de Științe a Moldovei și Fondul Rusesc de Cercetări Fundamentale, precum și cu Fondul Rusesc Științific Umanitar. În anul 2005, în baza acestor acorduri, au fost organizate concursuri de cercetare cu finanțare comună. În acest ordine de idei, în baza acordului de colaborare cu Fondul Rusesc de Cercetări Fundamentale au fost selectate 44 de proiecte, iar cu Fondul Rusesc de Cercetări Umanitare – 5 proiecte.

Un eveniment remarcabil în viața științifică a țării cu impact asupra conservării, susținerii și dezvoltării potențialului științific al RM îl constituie semnarea în anul 2000, a Acordului de Colaborare dintre Republica Moldova și Fondul American de Cercetări Civile și Dezvoltare (CRDF - SUA). În conformitate cu acest Acord a fost creat Asociația de Cercetări și Dezvoltare a RM (MRDA). Astfel, MRDA și CRDF în fiecare an organizează concursuri de proiecte, în urma cărora sute de colaboratori științifici din Moldova au posibilitatea de a participa la diferite forumuri științifice internaționale și de a realiza programele lor științifice, precum ar fi programul de fondare a centrelor regionale în vederea susținerii cercetărilor experimentale (RESC). Scopul acestui program este de a asigura cu echipament tehnic performant cercetările din domeniul științific și tehnologic din R.M. Departamentul de Stat al SUA și CRDF au acordat asistență financiară pentru a crea 4 centre, dotate cu echipament științific modern, în cadrul Academiei de Științe a Moldovei, Universităților și Institutului „ELIRI”. Pe parcursul activității sale, MRDA împreună cu CRDF au organizat o serie de concursuri, în rezultatul cărora cercetătorii științifici din Moldova au câștigat granturi în sumă de circa 6 mln \$.

Din anul 1994 instituțiile științifice ale Moldovei participă la proiectele NATO, în cadrul programului „Știința pentru pace”. Pînă în prezent au fost realizate 17 proiecte sub patronatul NATO, iar 24 de colaboratori științifici au obținut burse de stagii și participare la diverse întruniri științifice.

În ultimii zece ani s-au produs schimbări calitative în domeniul asigurării informaționale a organizațiilor științifice ale academiei. Prin intermediul programelor NATO pentru știință a fost instituit Asociația RENAM (Research in Educational Networking Association of Moldova). RENAM oferă posibilități de accesare a spațiului informațional modern din sfera științei și învățămîntului și de înlesnire a comercializării rezultatelor științifice. În prezent se depun eforturi esențiale în vederea realizării proiectului de conectare a rețelei RENAM la cea trans-europeană GEANT prin rețeaua RoEduNet.

Una din direcțiile prioritare de activitate ale Academiei constituie depășirea situației de izolare a savanților din Moldova de știința europeană și implicarea acestora în cadrul cooperării științifico-tehnice cu țările de pe continent în contextul Programului Cadru 6. Participarea Republicii Moldova în cadrul procesului de crearea Spațiului Unic Științific European a permis de aprofunda potențialul științific al țării și de a stimula relațiile bilaterale mutuale cu organizațiile științifice din UE.

În anul 1993 INTAS a fost instituit în calitate de organizație internațională independentă în scopul prezervării potențialului științific în limitele hotarelor țărilor partenere.

În conformitate cu Acordul de colaborare științifică dintre RM și INTAS, pe parcursul anilor 1993 – 2004, au fost selectate și finanțate, pe bază de concurs, 78 de proiecte de cercetare cu sume de peste 1 milion de Euro. Ratificarea la 17.11.05 de către Parlamentul R. Moldova a acordului menționat a permis realizarea a cel puțin 12 proiecte și 8 burse pentru tinerii savanți, obținute în rezultatul concursurilor comune și în baza semnării a două Convenții de cooperare între INTAS și A. M la 1.06.2005 în domeniile selectate de R. Moldova, în corespundere cu direcțiile strategice de cercetare aprobate de Parlamentul RM.

Începând cu 1999 INTAS, în colaborare cu RENAM și bibliotecile din Republica Moldova, asigură accesul liber al comunității științifice și educaționale din țară, prin internet, la publicațiile științifice mondiale.

În martie 1994 la Adunarea Academiei de Științe ale Țărilor Europene, ce s-a desfășurat la Paris, a fost instituit oficial organizația ALLEA (All European Academies), Academia de Științe a Moldovei devenind membru cu drepturi depline. În prezent ALLEA include în componența sa 53 de Academii din 40 de țări ale lumii, elaborează și publică cu regularitate informația privind situația și dezvoltarea cercetărilor științifice din țările membre.

În perioada anilor 1999-2006 tinerii savanți din Moldova au participat la concursurile organizate de Federația Mondială a Savanților (Elveția), în rezultatul cărora au fost selectate 55 burse cu durată de un an pentru cercetări de importanță globală în domeniile ecologiei, chimiei, fizicii, medicinei.

De asemenea, în perioada anilor 1996-2002, Societatea Regală din Londra (Marea Britanie) a oferit asistență financiară pentru 25 de colaboratori științifici ai Academiei de Științe a Moldovei, pentru realizarea stagiilor de cercetare în diverse centre științifice de valoare din Marea Britanie.

Agenția pentru Energie Atomică din Austria acordă asistență financiară și tehnică savanților din Republica Moldova pentru realizarea proiectelor privind protecția radiologică și instruirea specialiștilor în acest domeniu, suma totală depășind în ultimii zece ani 2.0 milioane dolari SUA.

În prezent, în cadrul programului AIEA se implementează 7 proiecte naționale în sumă de aproximativ 0.5 milioane dolari, iar pentru perioada anilor 2007-2008 sînt înaintate spre finanțare încă 3 proiecte naționale în valoare de circa 1.2 milioane dolari.

La 15 mai 1998 a fost semnat Acordul de colaborare științifică dintre Academia de Științe a Moldovei și UNESCO, care a susținut financiar informatizarea Academiei de Științe a Moldovei și realizarea proiectului „Crearea Centrului de Cercetare și Pregătirea Cadrelor în domeniul Informaticii”. De asemenea, UNESCO a oferit savanților din Moldova burse de cercetare în Brazilia, Franța și Italia în domeniile geneticii, biochimiei, matematicii și artelor plastice.

Relațiile de colaborare științifică stabilite cu instituțiile din Germania în cadrul bursei DAAD și a Fundației „Al. von Humboldt” sînt coordonate de Ambasada Republicii Federale Germania la Chișinău. Au fost obținute astfel de burse de cercetare în domeniile chimiei, fizicii, arheologiei, istoriei etc.

Fundația de Stat din Grecia a acordat burse de cercetare de lungă durată savanților din Republica Moldova pentru pregătirea doctoranzilor în domeniul istoriei și studiului artelor. Academia de Științe reprezintă Republica Moldova în cadrul Consiliului Director al Centrului Internațional de Studiere a Mării Negre (ICBSS) în domeniul cooperării economice a râurilor riverane Mării Negre (BSEC), Atena, Grecia.

Integrarea europeană poate fi realizată cu succes prin intermediul cooperării internaționale cu țările vecine, în cadrul proiectelor regionale și cu țările UE prin intermediul programelor internaționale. Implementarea „Codului cu privire la Știință și Inovare”, aprobat de Parlamentul R.M. la 15.07.04, creează condiții propice pentru implementarea Programului de Acțiuni RM – UE în sfera științei și inovării.